

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 16 Mayıs, 1929

Sayı: 129

„Parça - Fikir” Değil «Bütün - Fikir» Lâzım...

Mehmet İzzet Bey «Hayat»ın «127» numaralı nüshasında neşrettiği «Usul Kavgası» nam makale ile Bergson'un «hadsî usul»üne temas ediyor ve bunu memleketimizde henüz hiç tanınmayan Bertrand Russel gibi mantıkçı ve riyaziyeci bir feylesofa tenkit ettiriyor: güzel; fakat kendine mahsus bir felsefesi olan bu münekkidin sistemini, madde ve ruhu ne suretle telâkki ettiğini ve bunlar arasında bulduğu münasebetleri, metafizik hakkındaki fikirlerini göstermeden Bergson'un sadece usulüne hasredilmiş bir tenkidin «iphamdan ari fikirler» olabileceğini hiç zannetmiyorum. Bergson ve Russel birer «ideologue», yani fikriyatçı veya kalem kavgacıları olsalardı onları bu suretle tutuşturmakta hiç bir beis olmazdı. Halbuki bunların ikisi de başlıbaşına birer felsefe vücade getirmiş şahsiyetler olduğundan birbirleriyle mücadelelerinin mahiyet ve kıymeti bütün felsefelerinin insicam ve vahdetile anlaşılabilir. Bu yapılmadıkça yekvücut bir felsefenin yalnız bir noktasına tevcih edilmiş okları göstermek bizi Russel'den istifade ettirmedeği gibi Bergson'un hatalı müddealarından da kurtarmaz. Hiç şüphe yok ki felsefi hayatımızın inkişaf ve terakki-si, her yerde olduğu gibi, bizde de mütemadi tenkitlerle olacaktır. Yalnız bu tenkit hakikaten semereli olmak için evvelâ sistemlerin sistemlerle karşılaştırıl-

ması ve tenkidin bundan sonra gelmesi lâzımdır. Çünkü terkip mahsulü olan felsefe sistemlerinin ihtiva ettiği parça-fikir ve parça - müddeaların kuvvet ve kıymetleri, dahil oldukları terkiplerin içinde anlaşılabilir. Nitekim Bergson'un «hads» iddiası, onun ancak madde, ruh ve tekâmül hakkındaki telâkkilerinden örül-müş bir terkip içinde makuldür. Fizik zamanı psikolojik zamandan tamamen ayıran ve birinde cari olan «sebebiyet»i diğerinde bulamıyan, birini sırf afakî ve kemmî, diğerini de sırf enfüsi ve keyfi gören bir feylesofun fizik usulleri haricinde bir usul aramasından daha zarurî bir şey olabilir mi? Bu hale göre Bergson'a yapılacak muhalefetin temelini usul mes'elesi değil, ruhiyat meselesi teşkil eder. Bizi Russel'in tenkitlerinden istifade ettirmek isteyen İzzet Beyden evvelâ Bergson'un ruhiyatına karşı muhalifinin yapmış olduğu ruhiyatı tanıtmasını beklemek icap etmektedir. Bu yapıldıktan sonradır ki okuyucular usul kavgasını bir dereceye kadar ısrabilirler?

Russel'in nazariyeleri bazı noktalarda «pluraliste»lere çok yaklaştığı halde bir çok noktalardan bunlardan derin bir surette ayrılır. On dokuzuncu asrın son rub'unda hâkim olan zihniye muhalefeti - anti - intellec-tualizme - karşı bir gün yeni bir zihniyetçilik - intellectualisme - yani bir nevi yeni *tenevvür felsefesi* başlamıştır.

İlhamlarını daha çok his, irade, insanlık gibi beşerî hadiselerden alan ve binnetice yeni bir «anthropomorphisme» yapmış olan zihniye muhalifliğini bir de yeni riyaziye ve yeni fizikin verdiği bir mantık adesesinden geçirmek elbette lâzımdır. Bu vadide giden bir çok yeni feylosoflar arasında Russel bilhassa en ziyade temayüz etmiş şahsiyetlerden biridir. İzzet Bey usulünü değiştirerek bize bu feylesofun mantık ve riyaziye felsefesini ve bunlara istinat ettirdiği ruh ve madde tahlillerini yapar ve bunlardan istintaç edilmiş metafizik ile eyilik ve kötülük fikirlerini teşrih ederlerse Bergson hakkında arzu ettikleri bilvaata tenkidi hakkile yapmış olacaklardır.

Tanzimattan Ziya Beye gelinceye kadar memleketimizde hâkim olan fikir hayat ve münakaşaları prensip ve sistemlerin gene prensip ve sistemlerle muhakemesinden ziyade bunlardan koparılmış fikir ve mezhep parçalarının birbirleriyle çarpıştırılmalarına dayanıyordu. Bunun da başlıca sebebi o zamanki Osmanlı cemiyetinin mahlût bünyesinden geliyordu. Bu gün ise milli vahdet ve mefkûresi olan bir millet halinde yaşıyoruz. Binaenaleyh artık parça-fikirler ile değil bütün-fikirlerle yuğurulmak ihtiyaç ve zaruretindeyiz zannediyorum. Hele bu yuğurulmak sırf felsefe vadisinde olursa bütün-fikirlerle olan ihtiyaç büsbütün kat'ileşir sanıyorum.

MUSTAFA ŞEKİP

Shakespeare Neden Vazih Değildir?

— Son münakaşalar vesilesile —

«William Shakespeare [Vilyam Şekspir]in hayat ve asarı hakkında mülâhazalar» atlı tetkikin müellifi İngiliz şair ve münekkitlerinden «Thomas Campbell [Tomas Kembıl]», halkın sürekli alkışları henüz susmamışken, 48 yaşına

doğru temaşa âlemini birden bire terkederen bu dâhi tiyatrocunun şahsî tarihine ait pek az malûmat elde edilebilmiş olmasına teessüf ettikten sonra şu sözleri söylüyor:

«Başkalarının ruhunu bu kadar derin bir nüfuzla gören şairin kendi ruhuna bakarak istikbalde mazhar olacağı rağbet ve teveccühü keşfetmemesine imkân yoktu..... Böyle olmakla beraber Shakespeare bize,

doğrudan doğruya şahsı hakkında saraheten hiç bir şey öğretmemiş, temaşa hayatını kattıktan sonra, dramlarını doğru olarak basılabilecek bir şekilde ahlâfa terketmek zahmetini bile ihtiyare lüzum görmemiştir; onun için bu dramlar bize Yunan trajiklerinin metinlerine rahmet okutacak kadar vuzuhsuz olarak intikal edebilmiştir. Gerek kendi şöhreti namına, gerek bütün dünyada kendisine karşı gösterilen alâka namına çok şayanı teessüf olan bu kayıtsızlığı, dehası kadar hayretbahş bir mevzu teşkil etmektedir.»

Shakespeare bir taraftan güç izah edilir bir ihmal neticesinde, eserlerini perişan bir halde bırakmakla onların hakkile anlaşılmasını güçleştirmiş, bir taraftan da tercümei halini yazmamakla kendi hayatını muammaamız bir loşluk içinde bırakmıştır.

muslu, açık ve serbest tabiatlı bir adamdı.» diyen dostu Ben Jensen de bazı mektuplarının bulunması lâzım gelir; fakat ne yazık ki hayatının sonlarına doğru Ben Jensen'in kütüphanesi de kısmen yanmıştır. Nihayet 1666 da Londrada çıkan büyük bir yangın

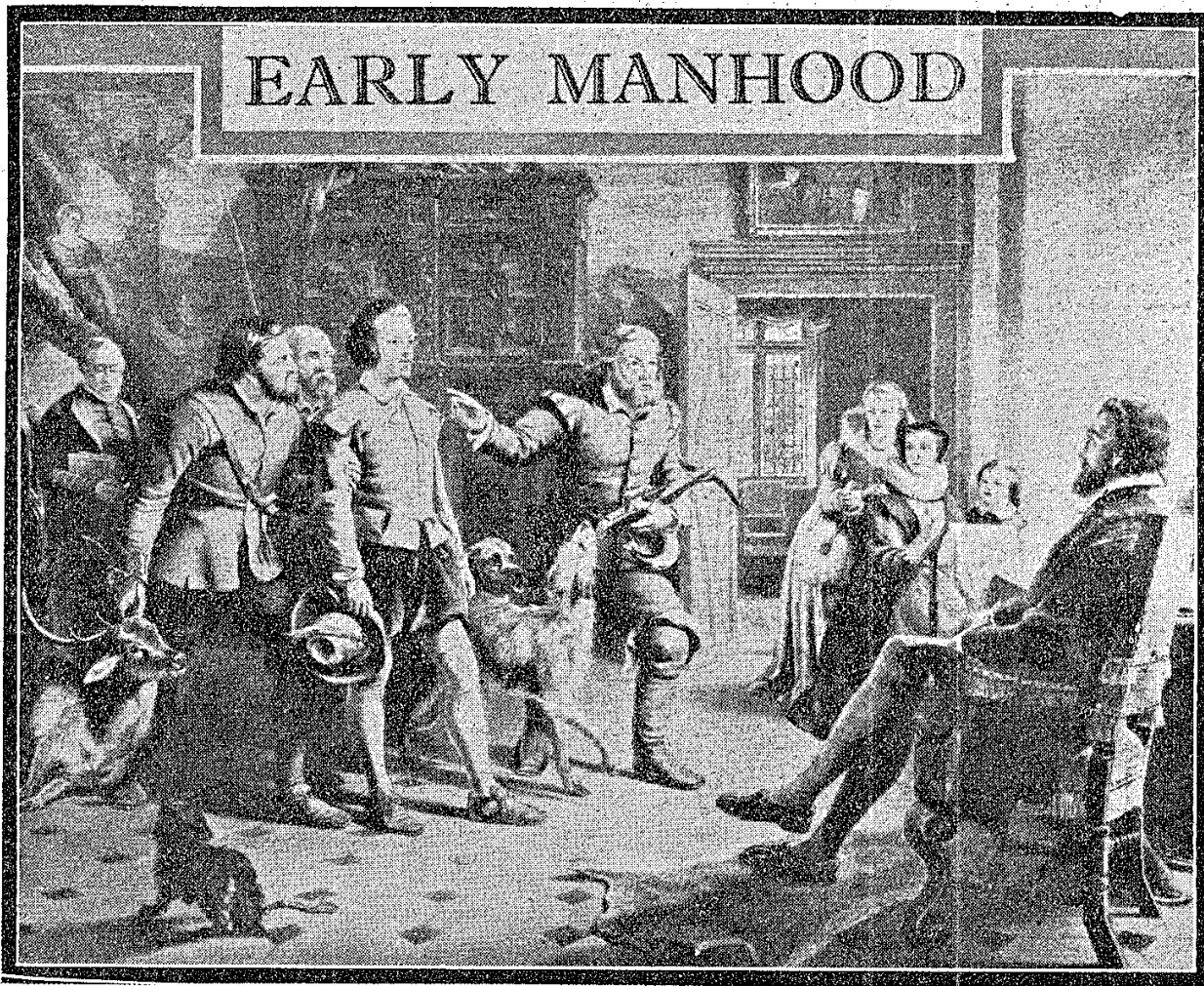
da hepsinin üstüne tüy dikmiş, her halde «Shakespeare» e ait bir çok vesikaların ziyana sebep olmuştur.

Şunu da ilâve edelim ki Shakespeare isminin imlâsı bile uzun müddet tayin edilmemiştir. Bu isim şimdiye kadar «Shaxpre» «Shakspere» «Shackspere» «Shakespeare» gibi muhtelif şekillerde

yazılmıştır. Fransız kılâsıkların-

den Montaigne [Monten]in «Tercubei kalemiye» sinin İngilizce bir tercümesi ele geçirilmiş ve bir zamanlar «Shakespeare» e ait olduğu esaslı tetkikat neticesinde sabit olan bu kitabın kapağı üzerinde «wm Shaksper» diye bir elyazısı görülmüştür. Bu suretle şairin vaktiyle imzasını bu şekilde attığı anlaşılmıştır. Bu yazıdan dolayı bahsettiğimiz kitap en sonra 120 İngiliz lirasına - paramızla 1200 liraya - Britanya Müzesine satılmıştır. Mamafi ismin modern yazılış tarzı Shakespeare şeklinde kabul edilmiştir.

KÂMRAN ŞERİF

Shakespeare gençliğinde Sir Thomas Lucy'nin evinde...

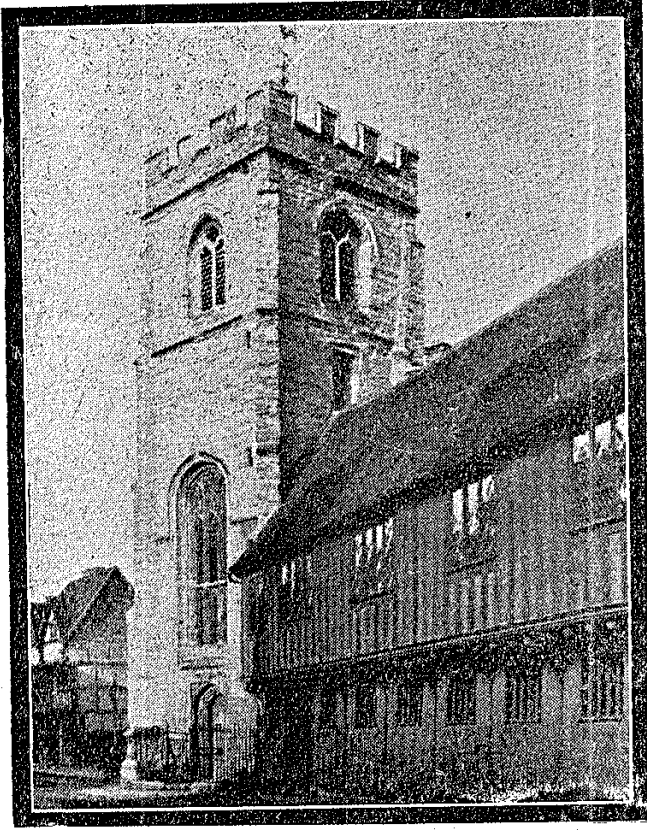
[Vakıa bu hususta yangınların da az tesiri olmamıştır. 1613 senesinde Shakespeare'in aktörlük ettiği «Globe» tiyatrosu tamamen yanıp kül olmuştur. Bu yangında şairin bazı yazılarının ziyaa uğramış olması akla çok yakındır. Bundan biraz sonra şairin vatanı olan Stratfort şehrinde bir yangın olmuştur. Bunda da hemşerilerine yazdığı mektuplardan bir çoğunun yanmış olması pek muhtemeldir. Shakspeare hakkında:

«Onu severim; hatırasına ben de her kes kadar taabbüt edercesine hürmetkârını; filhakika na-

SHAKESPEARE'İN HAYATINA AİT İNTİBALAR

Shakespeare'in Kraliçe Elizabete piyeslerini okurken..

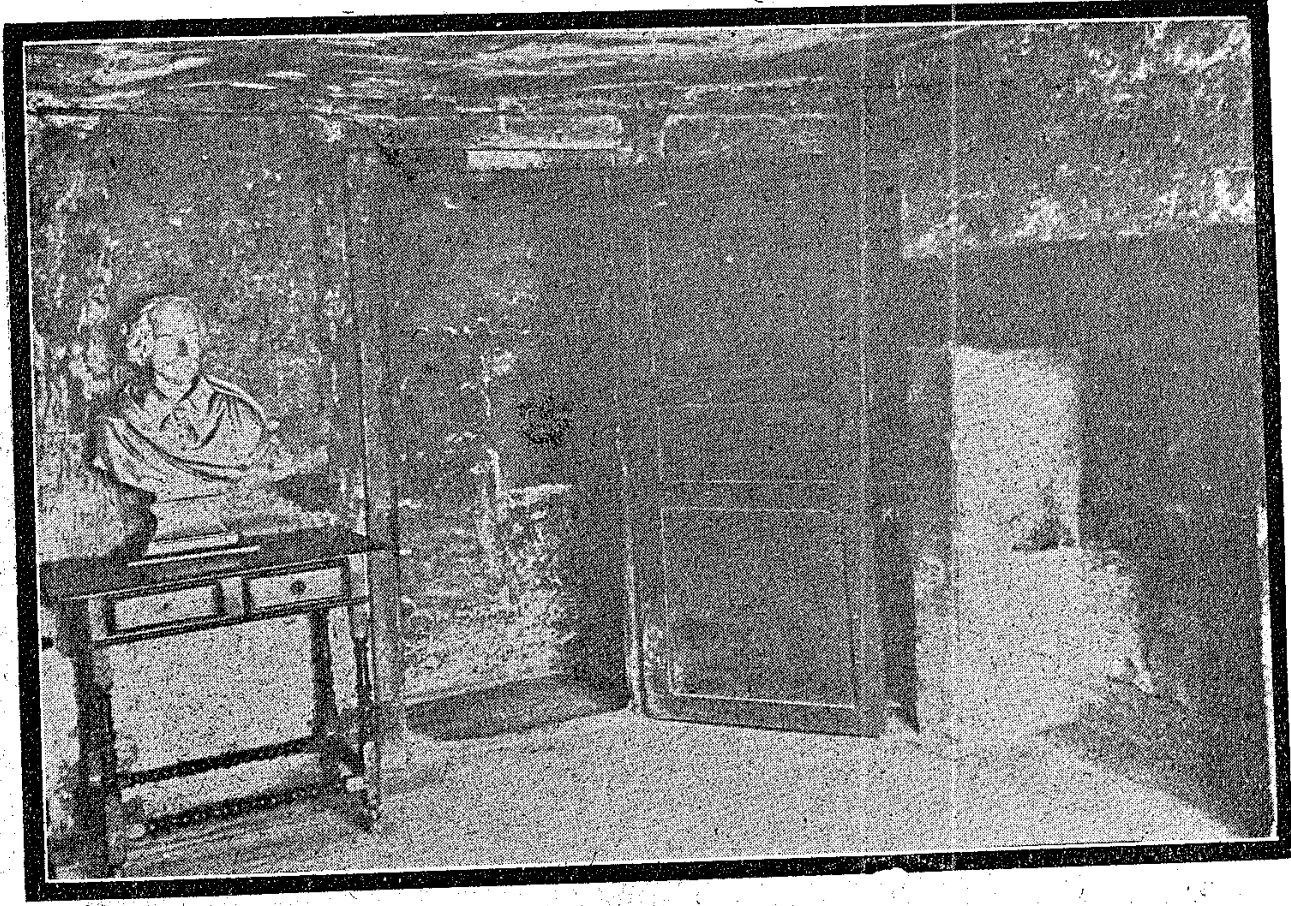
Shakespeare'in devam ettiği zannolunan mektep

Shakespeare'in aşıkdaşlığı

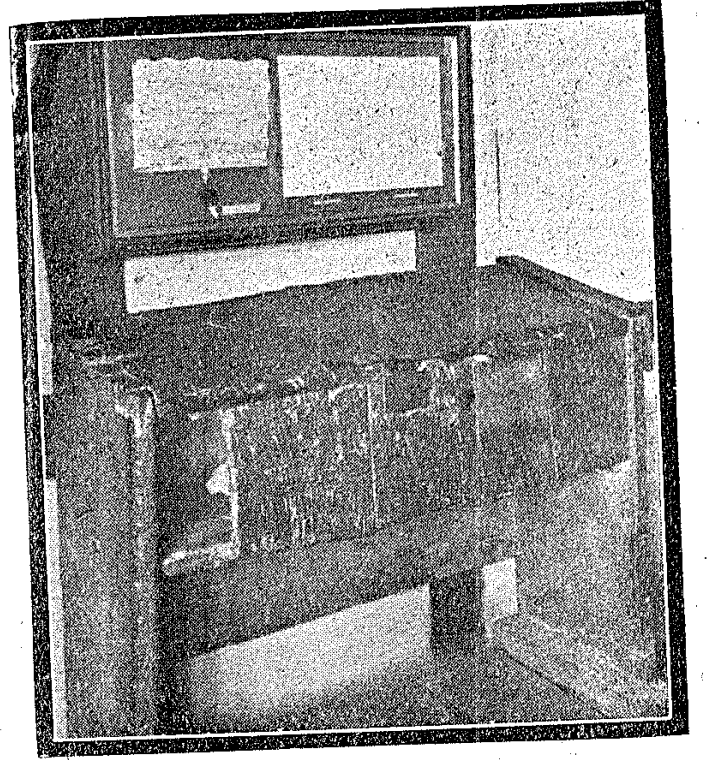
Shakespeare'in Stratford-on- avonda doğduğu ev

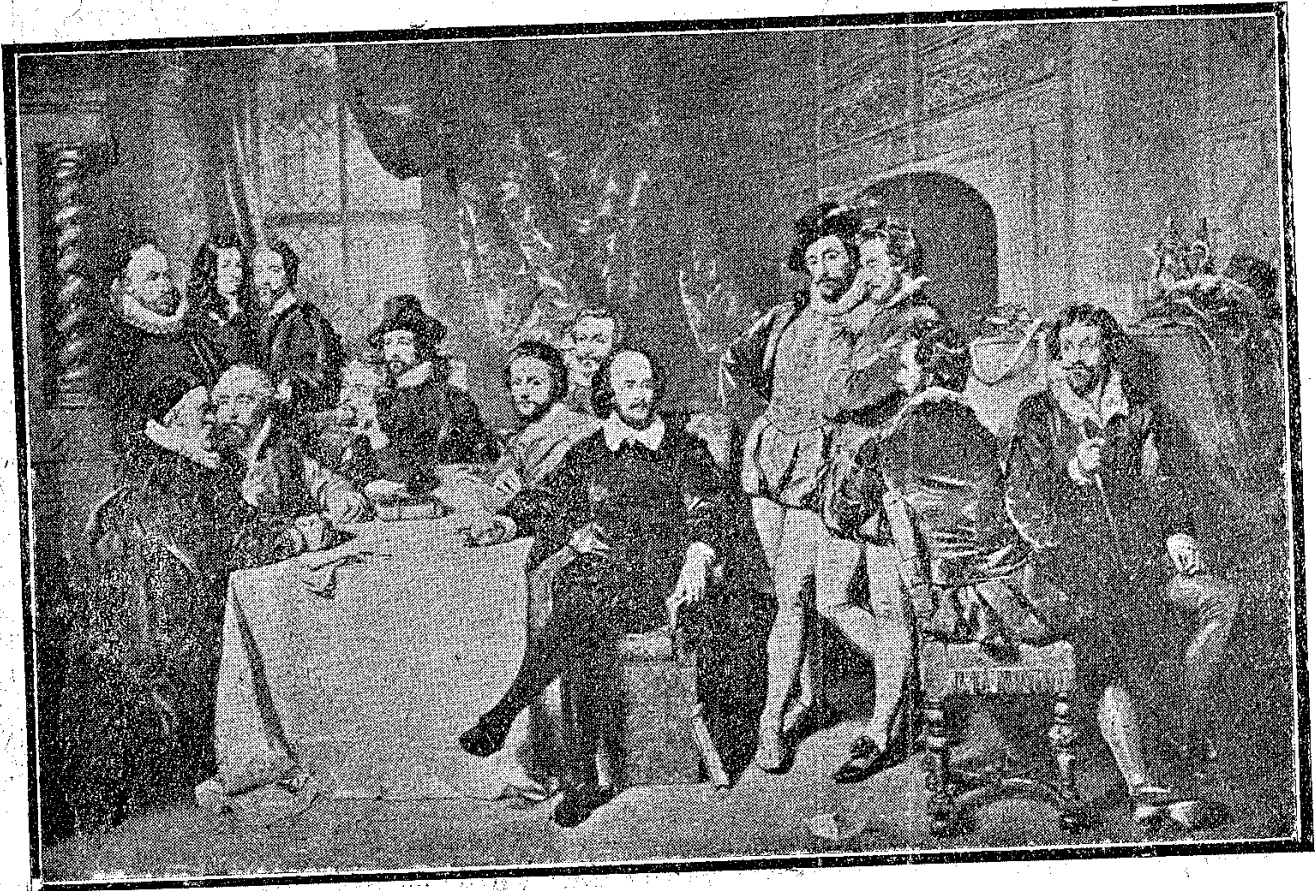
Shakespeare'in doğduğu oda

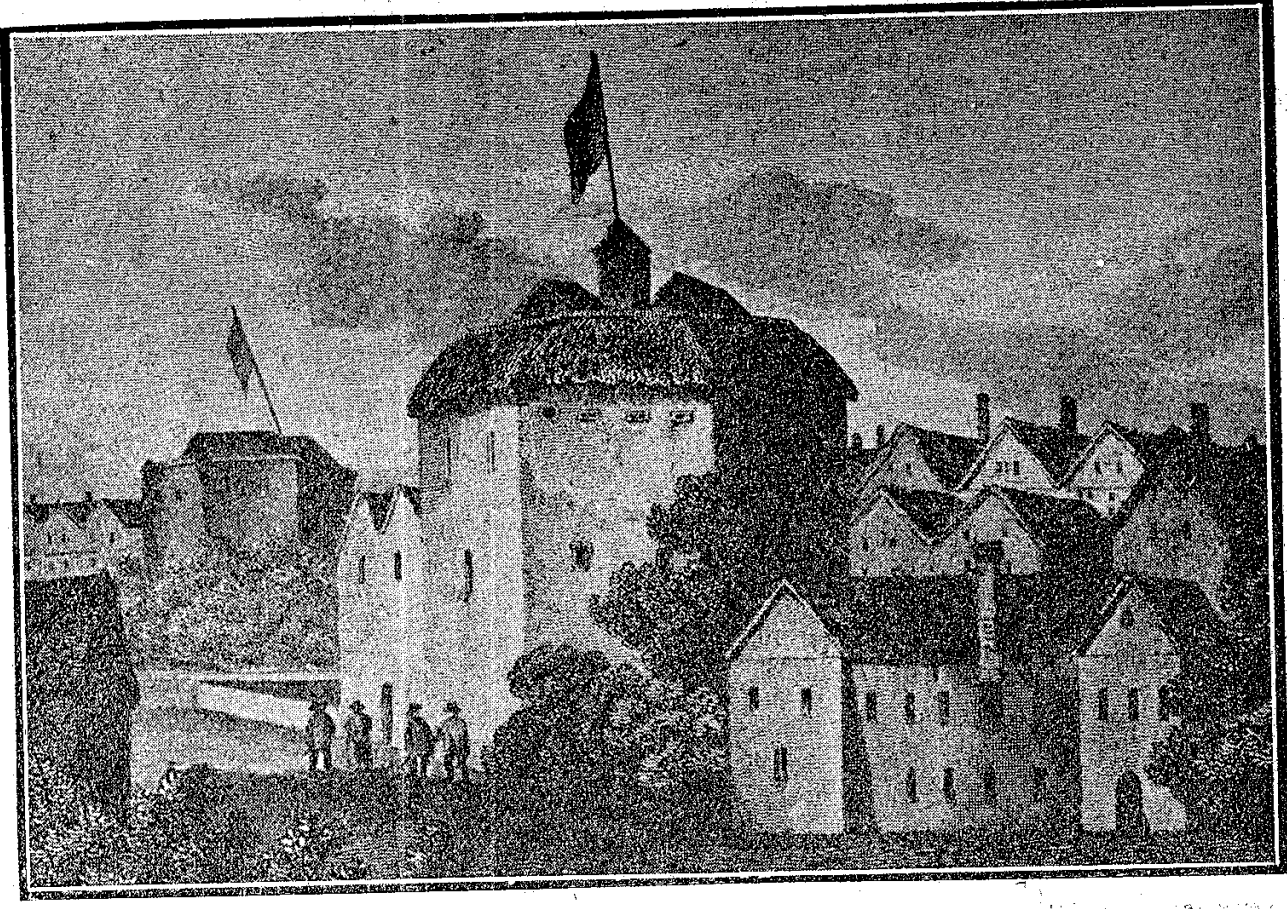
Şairin ilk resimli külliyatındaki portresi

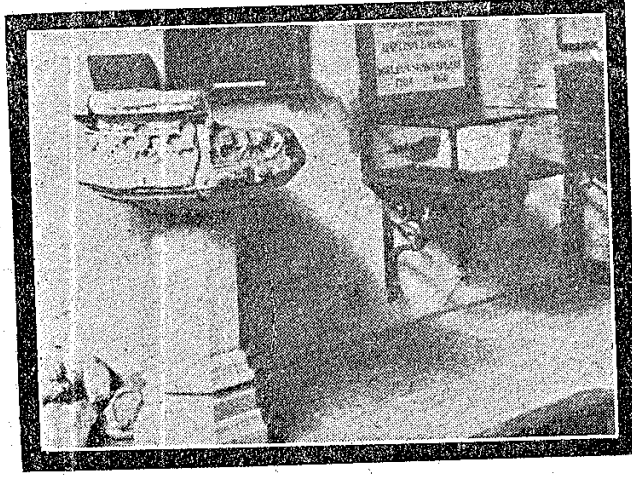
Shakespeare'in kullandığı farzedilen yazı rahlesi

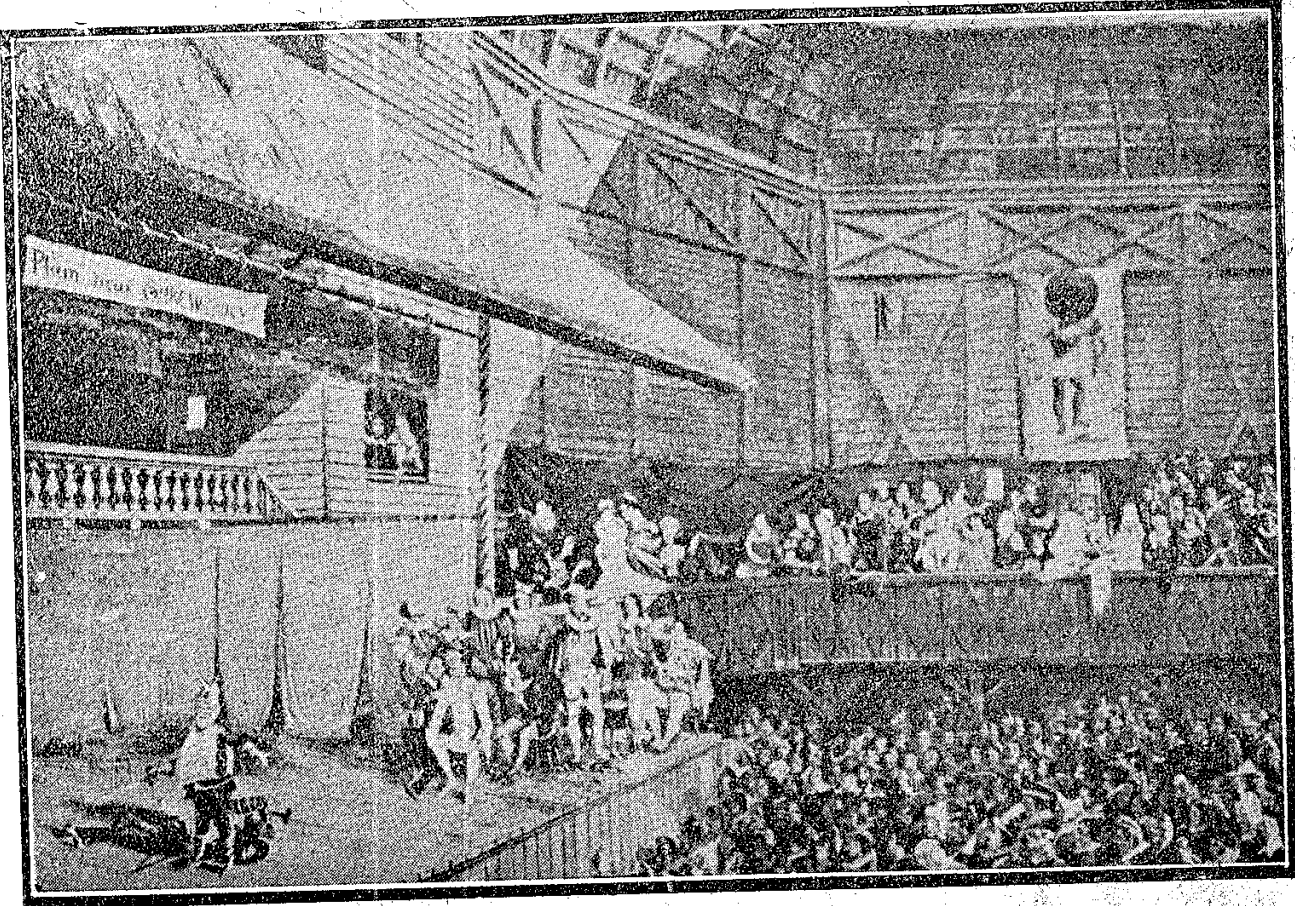
Shakespeare dostları arasında

Shakespeare'in aktörlük ettiği Glop Tiyatrosu
— 1640 de yapılmış bir resimden —

Şairin vaftiz edildiği çeşme

Glop Tiyatrosu'nun içi
— Seyircilerin bir Kısmı sahnededir, —